

Adviesraad Sociaal Domein
VIJFHEERENLANDEN

Gemeente Vijfheerenlanden
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 11
4140 AA Leerdam

Betreft: Ongevraagd advies over de Houdbaarheid van de zorg

Leerdam, 25 oktober 2023

Geacht college,

Op 11 september organiseerde de Adviesraad Sociaal Domein Vijfheerenlanden een avond over de houdbaarheid van de zorg. De aanwezigen, waaronder vertegenwoordigers uit de zorgsector, gemeenteraad en adviesraden, bespraken de verwachte stijging van zorgbehoefte en het verwachte tekort aan adequaat zorgpersoneel. Zij benadrukten het belang van informatie en communicatie hierover met bewoners.

De Adviesraad beveelt daarnaast aan:

1. Sociale Samenhang: Investeer in sociale samenhang in onze wijken en dorpen. Het is wenselijk is dat mensen meer omzien naar elkaar en elkaar zo nodig helpen. Betrek mantelzorgers en vrijwilligers. Sluit aan bij bestaande initiatieven en bouw die waar mogelijk uit.
2. Gezondheidsbevordering en preventie: Ontwikkel programma's voor een gezonde levensstijl, gezondheidsonderwijs, lichaamsbeweging, gezonde voeding en preventie van schadelijke gewoonten.
3. Ondersteuning van kwetsbare groepen: Bied zorg en ondersteuning aan ouderen en kwetsbare groepen met behulp van vrijwilligersinitiatieven en help hen zoveel mogelijk zelfredzaam te blijven.
4. Gezondheidszorgfaciliteiten en infrastructuur: richt de buitenruimte zo in dat mensen die beperkingen hebben zich ook daar makkelijker kunnen bewegen. Biedt gezondheidszorgfaciliteiten dichtbij.
5. Samenwerking met zorgaanbieders: Intensiveer de samenwerking met ziekenhuizen, huisartsen, apotheken en andere zorgaanbieders.
6. Gezondheidsbeleid en regelgeving: Ontwikkel gezondheidsbeleid met regels voor voedselveiligheid, rookvrije zones en gezondheidstoezicht op scholen.

Om een zorg-infarct te voorkomen, is investering in preventie, efficiënt gebruik van middelen, technologische innovatie, hervorming van gezondheidszorgfinanciering, inschakelen ervaringsdeskundigen en ondersteuning van mantelzorgers essentieel. Het benadrukken van preventieve maatregelen, optimaliseren van zorgprocessen, inzet van nieuwe technologieën en herziening van financieringsmodellen zijn sleutelfactoren. Daarnaast is het belangrijk om bewustwording rond mentale gezondheid te vergroten en solidariteit in de samenleving te bevorderen.

We raden de gemeente aan eigen benaderingen te ontwikkelen op basis van specifieke behoeften van haar bewoners. De boodschap moet positief en motiverend zijn om mensen aan te zetten tot actie voor hun eigen gezondheid en welzijn, en om duurzame zorg te ondersteunen.

In de bijlage treft u de overwegingen die hebben gespeeld bij het opstellen van dit advies. We delen dit advies ook met alle aanwezige op de avond over de houdbaarheid van de zorg.

Wij vertrouwen erop u met dit advies van dienst te zijn en zien uw reactie hierop graag tegemoet.

Rob Oosterman
Voorzitter

Berry Verwijmeren
Secretaris

Adviesraad Sociaal Domein
VIJFHEERENLANDEN

Noorderveld 70, 4143 VM LEERDAM E: ASD.Vijfheerenlanden@gmail.com M: 06 24 64 17 18

Bijlage: Overwegingen bij het Advies over de Houbaarheid van de zorg

De adviesraad realiseert zich dat een groot aantal initiatieven door de gemeente al genomen zijn. Ons advies is beknopt en op hoofdlijnen. Echter tijdens de avond over de houbaarheid van de zorg zijn meerdere zaken aan de orde gekomen. Wij willen die u niet onthouden en voorzien ons advies van de bredere overwegingen die zijn genoemd in deze bijlage.

De informatie en communicatie met de bewoners verdient extra aandacht. We zouden meer dan voorheen moeten insteken op programma's met een integrale aanpak van bewustwording over wijzigingen in het zorgaanbod en de eigen rol in het houbaar houden van de zorg. Dit laatste vooral door bewoners te betrekken bij initiatieven en processen rond gezondheid. Samenwerking is daarbij de kern van al het handelen.

De gemeente speelt een cruciale rol bij het waarborgen van houdbare zorg binnen de gemeente. De gemeente heeft een belangrijke taak en verantwoordelijkheid met betrekking tot de houbaarheid van de zorg. De ASD adviseert het college van burgemeester en wethouders in te steken op een integrale aanpak om de zorg houdbaar te maken. Het regioplan uit het Integraal Zorg Akkoord biedt hiertoe een kans. Het Integraal Zorgakkoord moet leiden tot regioplannen waarin vooral samenwerking moet worden gezocht die hun weerslag krijgen in transformatieplannen. De ASD vraagt u de volgende punten en adviezen over sociale samenhang, gezondheidsbevordering en preventie, ondersteuning van kwetsbare groepen, gezondheidsfaciliteiten en infrastructuur, samenwerking met zorgaanbieders, gezondheidsbeleid en regelgeving ter overweging mee te nemen in de ontwikkeling van beleid.

1. Sociale Samenhang

Investeer in sociale samenhang. Het is wenselijk is dat mensen meer omzien naar elkaar en elkaar zo nodig helpen. Een voorwaarde daarvoor is dat mensen elkaar ten minste kennen. De gemeente kan beleid ontwikkelen dat de sociale samenhang in buurten en wijken bevordert. Maak optimaal gebruik van mantelzorgers en vrijwilligers faciliteer en instrueer hen op een passende manier. Het is daarbij waarschijnlijk van belang zoveel mogelijk aan te sluiten bij al bestaande lokale structuren en initiatieven. De inzet zou kunnen zijn om de aanpak, die nu voor de wijk de Hagen in Vianen geldt, in zo nodig aangepast vorm ook toe te passen in andere wijken/dorpen van de gemeente.

2. Gezondheidsbevordering en preventie

De gemeente zou programma's en initiatieven kunnen ontwikkelen die gericht zijn op het bevorderen van een gezonde levensstijl, het voorkomen van ziekten en ongevallen door bijvoorbeeld in te zetten op valpreventie bij ouderen. Het voorgaande omvat onder meer gezondheidseducatie, het aanmoedigen van lichaamsbeweging, gezonde voeding, het verminderen van schadelijke gewoonten en het voorkomen van ongelukken. Dit kan de gemeente niet alleen, maar heeft daar het gehele maatschappelijk middenveld bij nodig. Ook kan geïnvesteerd worden in het bewoners bewust te maken dat zij eigenaar zijn van deze problematiek.

3. Ondersteuning van kwetsbare groepen

De gemeente biedt zorg en ondersteuning aan kwetsbare bevolkingsgroepen, zoals ouderen, gehandicapten en mensen met lage inkomens. Dit kan gaan om thuiszorg, maatschappelijke dienstverlening en toegang tot gezondheidszorgdiensten. Oplossingen die met beperkte kosten gepaard gaan zijn vrijwilligersinitiatieven, bijvoorbeeld communes voor ouderen organiseren, omdenken naar andere oplossingen en een ruilhandel met gesloten beurs. Door zoveel mogelijk in te zetten op reablement (dit is een manier van werken waarmee hulpverleners ouderen helpen hun eigen leven te leiden. Zoals ze dat zelf willen) kan de zelfredzaamheid van kwetsbare groepen worden vergroot.

4. Gezondheidszorgfaciliteiten en infrastructuur

De gemeente zou kunnen zorgen voor de beschikbaarheid van gezondheidszorgfaciliteiten en de infrastructuur verbeteren om de toegankelijkheid te vergroten. Dit omvat onder meer de bouw en het onderhoud van gezondheidscentra, de planning van gezondheidszorgdiensten op lokaal niveau, voldoende passende huisvesting voor ouderen en andere kwetsbare groepen, het inrichten van de directe leefomgeving, zodat die ook kwetsbare mensen stimuleert om naar buiten te gaan, bijvoorbeeld door voldoende veilige

oversteekplaatsen, bankjes om uit te rusten en voldoende openbare wc's. Bij de ontwikkeling van huisvesting voor ouderen zou nadrukkelijk gekeken moeten worden naar projecten waarbij het bieden van efficiënte thuiszorg en huishoudelijke hulp in de nabijheid van een gezondheidscentrum worden toegevoegd aan de bouwcriteria.

5. Samenwerking met zorgaanbieders

De gemeenten zou de samenwerking met ziekenhuizen, huisartsen, apotheken en andere zorgaanbieders kunnen intensiveren en de coördinatie van zorg verbeteren en de efficiëntie vergroten. Verbetering in de samenwerking tussen het sociaal domein en de eerste lijn, de ouderenzorg en mentale weerbaarheid is noodzakelijk met oog de toekomst.

Een stap die de gemeente ook kan zetten is het aangaan van contracten met aanbieders van ondersteuning en zorg met een langere looptijd. Daarnaast kan de gemeente ook het aantal aanbieders beperken. Dit biedt de gemeente de mogelijkheid tot het maken van gerichte afspraken met aanbieders over de mogelijkheden om de hiervoor genoemde maatregelen gericht op het verbeteren van de ondersteuning en zorg. Met een beperkt aantal aanbieders kan de uitvoering van de gemaakte afspraken ook gemakkelijker worden gecontroleerd en zo nodig worden aangepast. Daarnaast leidt een het werken met aanbieders die zich langer aan de gemeente hebben verbonden tot de mogelijkheid te investeren in de relaties van al degenen die bij de ondersteuning en zorg zijn betrokken. Als mensen elkaar kennen is dat doorgaans goed voor de samenwerking en daarmee voor de integraliteit van de ondersteuning en zorg.

6. Gezondheidsbeleid en regelgeving

De gemeente kan gezondheidsbeleid ontwikkelen en implementeren, zoals regels voor voedselveiligheid, rookvrije zones en gezondheidstoezicht op scholen. Hierbij is het van groot belang ook voldoende ruimte te bieden aan de initiatieven van bewoners en deze te faciliteren.

De houdbaarheid van de zorg is een complex onderwerp waarin vele (f)actoren een rol spelen. De vergrijzing van de bevolking legt druk op gezondheidszorgsystemen, omdat ouderen over het algemeen meer medische zorg nodig hebben. De kosten van gezondheidszorg stijgen vaak sneller dan de economische groei, wat financiële problemen kan veroorzaken. Er is een toenemend gebrek aan voldoende gekwalificeerd (medisch) personeel, wat de kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg kan beïnvloeden. Technologie kan de zorg verbeteren, maar de implementatie ervan is kostbaar en kan leiden tot ongelijkheid in de toegang tot geavanceerde zorg. De toename van chronische aandoeningen vereist langdurige en kostbare zorg.

Zijn er oplossingen denkbaar voor de geconstateerde problematiek om een daadwerkelijk zorginfarct te voorkomen? De Adviesraad Sociaal Domein Vijfheerenlanden ziet kansen om een zorginfarct te voorkomen door nu en in de toekomst meer te investeren in onder andere de volgende zaken: versterk de sociale samenhang in de maatschappij in algemene zin en meer speciaal in wijken, meer preventie, efficiënter gebruik van middelen, richt de leefomgeving zo in dat deze rekening houdt met de behoeften van kwetsbare mensen, technologische innovatie, gezondheidszorgfinanciering hervormen en ondersteuning van mantelzorgers.

Investeer in preventieve gezondheidsmaatregelen om ziekten te verminderen. Hierin kunnen welzijnsinstellingen, sportclubs en scholen waarschijnlijk een belangrijke bijlagen leveren. De nota "opgroeien in de Vijfheerenlanden" biedt voor jongeren hierin al een aantal praktische handvatten. Benadruk het belang van preventieve gezondheidsmaatregelen om ziekten te voorkomen voordat ze ernstig worden. Dit kan variëren van een gezonde levensstijl tot regelmatige medische controles. Zet, indien gezondheidsproblemen van mensen leidt tot de afname van hun zelfredzaamheid, in op het weer zoveel mogelijk herstellen van deze zelfredzaamheid of herstelgerichte zorg (reablement). Dit kan niet alleen leiden tot behoud van zoveel mogelijk zelfredzaamheid van de betrokkene, maar kan ook leiden tot vermindering van de belasting van de zorg.

Optimaliseer zorgprocessen en de inzet van zorgpersoneel om kosten te beperken. Denk daarbij aan een instrument als het starten van een mentaal gezondheidscentrum of integrale eerstelijns gezondheidscentra op wijk- en dorpsniveau. Vestig de aandacht op het belang van mentale gezondheid en welzijn, omdat dit een integraal onderdeel is van iemands algehele gezondheid. Zorg voor openheid en bewustwording rond mentale

gezondheidsproblemen. Dit zou kunnen met behulp van mentale gezondheidscentra waarmee positieve ervaringen zijn opgedaan.

Benut en investeer in nieuwe technologieën zoals telemedicatie en kunstmatige intelligentie (AI) om de zorgkosten te verlagen en de toegankelijkheid te vergroten. Dit zou een wezenlijk onderdeel kunnen vormen van de regioplannen IZA. Benadruk hoe technologische innovaties de zorg kunnen verbeteren en de kosten kunnen verlagen, bijvoorbeeld door gezondheidsapps en digitale volgsystemen. Betrek bijvoorbeeld bibliotheken bij het wegwijs maken aan burgers in gebruik van apps en digitale volgsystemen

Herzie de financieringsmodellen om de kosten te beheersen en de toegang tot zorg te verbeteren. Realiseer beleidsmaatregelen die de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de gezondheidszorg verbeteren, evenals maatregelen die welzijnsinitiatieven ondersteunen. Dit is primair een taak voor de landelijke overheid, maar doe op gemeenteniveau wat mogelijk is. Hierbij zou de gemeente bijvoorbeeld kunnen werken aan het terugdringen van de inzet van ZZP'ers bij inkoopprocessen.

Ondersteun mantelzorgers, denk daarbij aan familieleden, burens en andere betrokkenen die zorgen voor zieke of ouder wordende mensen om de druk op professionele zorgverleners te verminderen. Welzijnsinstellingen kunnen hierin een grote rol spelen. Zij kunnen een essentiële bijdrage leveren aan de preventie en wijkgerichte zorg. Moedig mensen aan om verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gezondheid door gezonde keuzes te maken, zoals voeding, lichaamsbeweging en het vermijden van schadelijke gewoonten. Leg de nadruk op het belang van solidariteit in de samenleving, waarbij mensen zorgen voor degenen die hulp nodig hebben, zoals ouderen of mensen met chronische aandoeningen. Zorg ervoor dat mensen goed geïnformeerd zijn over gezondheidskwesties en welzijn, zodat ze weloverwogen beslissingen kunnen nemen.

We realiseren ons als adviesraad dat niet alles op gemeentelijke niveau kan worden opgelost en dat er geen one-size-fits-all-oplossing is. Elke gemeente zal eigen benaderingen moeten ontwikkelen op basis van de specifieke situatie en behoeften van de eigen gemeente. We willen u wel ter overweging meegeven te onderzoeken of en hoe vrijwilligers breed gefaciliteerd en ondersteund kunnen worden. Grotere eigen verantwoordelijkheid is gediend bij het versterken/faciliteren van het eigen netwerk.

Als je een boodschap wilt overbrengen over de houdbaarheid van de zorg en de rol van welzijn, kun je bovenstaande punten benadrukken. De boodschap over een zich wijzigende zorgstructuur en -cultuur kan worden verspreid via verschillende kanalen, zoals sociale media, nieuwsbrieven, lokale gemeenschapsbijeenkomsten of zelfs via en in samenwerking met gezondheidsorganisaties. Het is belangrijk om de boodschap positief en motiverend te houden, zodat mensen worden aangemoedigd om actie te ondernemen voor hun eigen gezondheid en welzijn, en om de zorgstelsels te ondersteunen bij het bieden van duurzame zorg.